

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Góraszsa a členov senátu JUDr. Vladimíra Maguru a JUDr. Sone Mesiarkinovej, v právnej veci žalobcu: **Ing. K. Š.**, bytom S., P. č. X., v dovolacom konaní zastúpený JUDr. D. I., advokátom Advokátskej kancelárie so sídlom v B., N. č. X., proti žalovanej: **Slovenská republika**, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Župné námestie č. 13, o **náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. aj s príslušenstvom**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 16 Ct 30/2002, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2007 sp.zn. 6 Co 11/06, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2007 sp.zn. 6 Co 11/06 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Žalobou sa žalobca domáhal, aby súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť mu 11 442 145,45 Sk, spolu s úrokom z omeškania z titulu náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len zákon č. 68/1969 Zb.). Podľa žalobcu žalované plnenie predstavuje ušlý zisk, ktorý by dosiahol nebyť jeho nezákonnej väzby v čase od 21. decembra 1994 do 18. júna 1996 a to, čo vynaložil na svoju obhajobu v trestnom konaní. Uviedol, že zisk by mal z podnikateľskej činnosti spočívajúcej v sprostredkovaní nákupu zlata obchodnej spoločnosti Z.H., s.r.o. T. na základe zmluvy zo 6. januára 1994 o sprostredkovaní, uzavretej na dobu určitú, do 31. decembra 1996. Pri určení rozsahu

náhrady ušlého zisku vychádzal z odmeny, ktorú dostal od uvedenej obchodnej spoločnosti za sprostredkovanie nákupu zlata v roku 1994 a ktorú, nebyť nezákonnej väzby, by nepochybne dosiahol aj v rokoch 1995-1996.

Okresný súd Bratislava I (súd prvého stupňa) rozsudkom zo 6. októbra 2005 č.k. 16 Ct 30/2002-195 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 11 439 475,45 Sk spolu s 13 %-ným úrokom z omeškania od 18. decembra 2002 do zaplatenia a náhradu trov konania 232 330,- Sk, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobu vo zvyšku zamietol. Vychádzal z toho, že boli splnené všetky predpoklady vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu štátu o väzbe podľa zákona č. 58/1969 Zb. Pri určení rozsahu náhrady škody (ušlého zisku) vychádzal z odmeny, ktorá bola žalobcovi vyplatená za sprostredkovanie nákupu zlatých predmetov v roku 1994 (7 589 300,30 Sk) a náhradu za rok 1995 určil v rovnakej sume a za rok 1995 v jednej polovici. Z titulu náhrady nákladov na obhajobu v trestnom konaní priznal žalobcovi sumu 55 525,- Sk. Žalobcovi priznal aj úrok z omeškania s plnením náhrady majúc za to, že žalovaná, keďže svoj záväzok z náhrady škody včas nesplnila, uplynutím šiestich mesiacov od podania žiadosti o predbežné prerokovanie nároku sa dostala do omeškania s plnením dlhu.

Krajský súd v Bratislave (odvolací súd), konajúci o odvolaní žalovanej proti rozhodnutiu o náhrade ušlého zisku a jej príslušenstva, rozsudkom z 31. mája 2007 sp.zn. 6 Co 11/06 rozsudok súdu prvého stupňa v jeho napadnutej časti zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalovanému nepriznal právo na náhradu trov konania. Odvolací súd dospel k záveru, že nie je správny záver súdu prvého stupňa, že žalobcovi v súvislosti s výkonom nezákonnej väzby vznikla škoda stratou sprostredkovateľskej odmeny. Mal za to, že v konaní bola spochybnená existencia právneho vzťahu medzi žalobcom a spoločnosťou Z.H. s.r.o., ktorý mal byť založený zmluvou zo 6. januára 1994 o sprostredkovaní kúpy zlatého materiálu podľa § 642 a nasl. Obchodného zákonníka. Podľa odvolacieho súdu žalobca nepreukázal, že by jeho záväzok z predmetnej zmluvy spočíval len v činnosti smerujúcej k tomu, aby spoločnosť Z.H. mala príležitosť uzavrieť určitú zmluvu s treťou osobou, ktorá činnosť je zákonným znakom zmluvy o sprostredkovaní v zmysle § 642 Obchodného zákonníka. Dokazovaním, doplneným výsluchom konateľa obchodnej spoločnosti Z.H. s.r.o. Ing. P. P., mal preukázané, že žalobca zabezpečoval a vykonával na požiadanie obchody so zlatom nie ako sprostredkovateľ, ale priamo ako obchodník, ktorá činnosť bola naostatok v súlade s predmetom jeho podnikateľskej činnosti. Uvedený svedok potvrdil, že neprichádzal do kontaktu s tretími

osobami „tak, aby ich bolo možné zahrnúť do právneho vzťahu založeného zmluvou o sprostredkovaní pri uzatvorení konkrétnej zmluvy, ktorej predmetom by bola kúpa zlatého materiálu.“ Zo samotnej zmluvy zo 6. januára 1994 nie je možné podľa odvolacieho súdu vyvodiť, že by žalobca, nebyť nezákonnej väzby, bol v období za ktoré náhradu požaduje vyvíjal činnosť uvedenú v ustanovení § 642 Obchodného zákonníka. Nedostatky zmluvy v označení jej účastníkov naostatok spochybňujú aj jej platnosť, ktoré nedostatky ale, vzhľadom na svoj právny názor na právny vzťah účastníkov podľa § 642 Obchodného zákonníka, odvolací súd „nehodnotil“.

Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobca podal dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), pretože odvolací súd posúdil zmluvu o sprostredkovaní zo 6. januára 1994 právne nesprávne. Táto zmluva bola uzavretá platne a vyplýva z nej pre sprostredkovateľa povinnosť vyvíjať činnosť smerujúcu k tomu, aby mal záujemca príležitosť uzavrieť kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bude kúpa zlatého materiálu (čl. II zmluvy). Podľa žalobcu odvolací súd sa pri právnom posudzovaní žalobou uplatneného práva na náhradu škody nemal zaoberať záväzkovým vzťahom medzi záujemcom - spoločnosťou Z.H. s.r.o. a tretou osobou, s ktorou mala byť sprostredkovateľom sprostredkovaná kúpna zmluva uzavretá, prípadne tým, či sprostredkovateľ nejakým spôsobom zasahoval okrem sprostredkovateľskej činnosti aj do tohto záväzkového vzťahu a vystupoval aj ako tzv. obchodník. Tieto otázky sú pre právne posúdenie žalobou uplatneného práva totiž irelevantné. Podľa žalobcu v konaní bolo nepochybne preukázané, že nebyť nezákonnej väzby, dosiahol by zisk minimálne v rozsahu ako v období pred jeho vzatím do väzby. Nepovažoval za správny ani záver odvolacieho súdu o neexistencii jeho práva na úrok z omeškania, pretože žalovaná bola nepochybne v omeškaní s plnením jej dlhu. Tvrdí, že konanie odvolacieho súdu je naostatok postihnuté aj inými vadami, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Uviedol, že výrok rozsudku odvolacieho súdu je neurčitý a nevykonateľný. Jeho neurčitosť je daná tým, že nie je jednoznačné, čo sa rozumie pod pojmom „napadnutá časť“, t.j. či bola jeho žaloba zamietnutá v celom rozsahu, tak ako žalovaná žiadala v odvolaní, alebo bola zamietnutá len tá časť žaloby, ktorou sa domáhal zaplatenia sumy 11 383 950,45 Sk zodpovedajúcej ušlému zisku. Odvolací súd napokon neodôvodnil ani svoj záver, že žalovaná nebola v omeškaní s plnením svojho dlhu. Navrhol preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalovaná navrhla dovolanie žalobcu zamietnuť, pretože ním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je správny.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý je príslušný rozhodnúť o dovolaniach proti rozhodnutiam krajských súdov, ako súdov odvolacích (§ 10a ods. 1 O.s.p.), prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k týmto záverom:

Podľa § 242 ods. 1 O.s.p. dovolací súd preskúma rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý. Ak nejde o vady uvedené v § 237, neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Dovolací súd sa preto zaoberal v prvom rade otázkou, či konanie odvolacieho súdu, ktoré predchádzalo vydaniu dovolaním napadnutého rozhodnutia, nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Predmetné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie v danej veci je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p., pretože žalobcovi sa postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústava) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany,

a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50). Zároveň podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o tejto ochrane ustanoví zákon, resp. v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy je možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú (I. ÚS 56/01). V obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 304/06).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v dovolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa na základe mimoriadneho opravného prostriedku domáha ochrany pred dovolacím súdom z dôvodov, ktoré výslovne upravuje procesné právo. Jedným z takých dôvodov je aj odňatie možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), pod ktorým pochybením súdu sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom i k právnej stránke veci a pod.).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. To platí aj pre výklad a používanie procesnoprávných predpisov.

V zmysle ustanovenia § 79 ods. 1 O.s.p. návrh má obsahovať pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností, ktorými žalobca odôvodňuje opodstatnenosť uplatneného nároku. V konaní o uplatňovanie peňažných nárokov zo zmluvy o mzdových podmienkach je preto povinný uviesť skutočnosti, z ktorých vyvodzuje ich dôvodnosť. Pretože súd je viazaný len petitom návrhu, môže posúdiť opodstatnenosť uplatňovaného nároku aj z iných dôvodov vyplývajúcich zo skutočností, ktoré neboli v žalobe uvedené a ani neskôr účastníkom tvrdené, ak ich inak z dokazovania zistil. Takému rozhodnutiu však musí predchádzať zákonné konanie (fair process), t. j. taký postup súdu, v ktorom je zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Občiansky súdny poriadok účastníkovi procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcich. Ide o procesné práva, ktoré môže účastník uplatniť nielen v konaní na súde prvého stupňa, ale aj v odvolacom konaní. Realizácia týchto práv

v odvolacom konaní je však znemožnená, ak odvolací súd v konaní o splnenie povinnosti nahradiť škodu zmení rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bolo žalobe vyhovené, z iného právneho dôvodu vychádzajúceho zo skutočností, ktoré neboli účastníkmi tvrdené a ani prvostupňový súd sa nimi vo svojom rozhodnutí nezaoberal a ku ktorým sa neúspešný žalobca nevyjadroval, pretože k tomu nemal dôvod.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 31. mája 2007 sp.zn. 6 Co 11/06 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol. Na rozdiel od právneho názoru súdu prvého stupňa vysloveného v preskúmanom rozsudku, odvolací súd dospel k záveru, že žalobcovi nevzniklo právo na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. a to z toho dôvodu, že žalobca nepreukázal, že by jeho záväzok z predmetnej zmluvy spočíval len v činnosti smerujúcej tomu, aby spoločnosť Z.H. mala príležitosť uzavrieť určitú zmluvu s treťou osobou, ktorá činnosť je zákonným znakom zmluvy o sprostredkovaní v zmysle § 642 Obchodného zákonníka a že zo samotnej zmluvy zo 6. januára 1994 nie je možné vyvodiť, že na jej základe by bol žalobca, nebyť nezákonnej väzby, v období, za ktoré náhradu požaduje, vyvíjal činnosť uvedenú v ustanovení § 642 Obchodného zákonníka.

Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa žalobca dozvedel, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver (ako dôvod odmietnutia peňažného nároku) zo skutočností nikým netvrdených a prvostupňovým súdom nehodnotených. V tomto štádiu konania už žalobca nemal možnosť zaujímať k skutočnostiam, odôvodňujúcim iný právny záver odvolacieho súdu stanoviská, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie alebo spochybnenie a vyjadrovať sa aj k ich právnej relevantnosti vo vzťahu k predmetu konania. Znemožnenie realizácie procesných práv účastníka v takomto prípade je prakticky dôsledkom nerešpektovania ústavného princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolacím súdom, lebo účastníkovi konania odopiera možnosť prieskumu správnosti nových, poprípade z pohľadu súdu prvého stupňa dosiaľ bezvýznamných (z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom však rozhodujúcich) skutkových zistení.

Dovolací súd dospel k záveru, že takýmto postupom a rozhodnutím odvolací súd zaťažil svoje konanie vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Vychádzajúc z uvedeného, dovolací súd dovolaním žalobcu napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2007 sp.zn. 6 Co 11/06 podľa § 243b ods. 1, časť vety za bodkočiarkou O.s.p. zrušil a vec mu podľa § 243b ods. 2 prvá veta O.s.p. vrátil na ďalšie konanie.

S prihliadnutím na dôvod, pre ktorý dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu, nezaoberal sa opodstatnenosťou dovolacej námietky žalobcu, že ním napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania, odôvodneného nesprávnym právnom posúdením veci, je vyriešiť otázku, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny predpis a či ho aj správne interpretoval. V danom prípade však toto posúdenie (vzhľadom na vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.) nebolo možné. Napriek tomu, dovolací súd pre ďalšie konanie, na ktoré sa vec vracia, poznamenáva, že ušlým ziskom je majetková ujma vyjadriteľná v peniazoch, ktorá - na rozdiel od skutočnej škody - spočíva v tom, že v dôsledku protiprávneho konania, resp. škodnej udalosti nedošlo k rozmnoženiu (zväčšeniu) majetku, ktoré poškodený mohol odôvodnene, t.j. preukázateľným spôsobom, očakávať so zreteľom na obvyklý (pravidelný, normálny) chod vecí. Vedľa dohody, ktorá poškodenému zaručuje určitú odmenu, musí tu byť (spravidla) aj už spomínaný „obvyklý, pravidelný chod vecí“. Nie je pritom podstatné, ako je tento prospech právne definovaný a či dohodnutý prospech má právny podklad v tom, či onom zmluvnom type; pre posúdenie dôvodnosti nároku je podstatné, že jedine protiprávne konanie bolo to, čo znemožnilo vykonanie činnosti, za ktoré bola odmena dohodnutá a ktorá by bola, nebyť škodnej udalosti, nepochybne vyplatená.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2008

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: